

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله تک‌نگاشت‌های
الگوی اسلامی ایران پیشرفت

الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در علم و فناوری

با تأکید بر سرمایه‌های اجتماعی و انسانی

رهبر فرزانه انقلاب اسلامی:

**باید در طراحی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت
بر چهار عرصه‌ی فکر، علم، معنویت و زندگی تکیه شود
که در این میان، موضوع «فکر» بنیانی‌تر از بقیه‌ی عرصه‌ها است**

در دیدار اعضای شورای عالی
مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
۱۳۹۱/۱۲/۱۴

سر شناسه	: سرآبادانی، ابوالقاسم، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در علم و فناوری با تأکید بر سرمایه‌های اجتماعی و انسانی / نگارش ابوالقاسم سرآبادانی، سیدحسین‌الله طباطبائی.
مشخصات نشر	: تهران: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۷۸ ص: جدول، نمودار.
فروست	: سلسله تک‌نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.
شابک	: ۹-۴۴-۷۶۱۱-۶۰۰-۹۷۸-۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۷۱-۷۸.
موضوع	: پیشرفت- جنبه‌های مذهبی- اسلام
موضوع	: سیاست علمی- ایران
شناسه افزوده	: طباطبائی، سیدحسین‌الله، ۱۳۴۴ -
شناسه افزوده	: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ الف۷/س۴۳۰/۲ BP۲۳۰
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۴۸۳۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۹۸۱۶۷۷

سلسله تک‌نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت:

الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در علم و فناوری (با تأکید بر سرمایه‌های اجتماعی و انسانی)

نگارش: ابوالقاسم سرآبادانی (دانشجوی دکتری مدیریت تکنولوژی دانشگاه علامه طباطبائی)
دکتر سیدحسین‌الله طباطبائی (دانشیار دانشکده حسابداری و مدیریت دانشگاه علامه طباطبائی)

ناشر: نشر الگوی پیشرفت، وابسته به مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

نوبت چاپ: اول، مهرماه ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹-۴۴-۷۶۱۱-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

تلفن: ۰۲۱ ۸۸۰۱۴۶۴۸ - ۰۲۱ ۸۸۶۳۴۰۰۸

www.olgou.ir

Email.olgou@olgou.ir

نشانی: تهران، خیابان جلال آل‌احمد، روبه‌روی بیمارستان شریعتی، شماره ۳
تمامی حقوق این اثر متعلق به مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است.
مسئولیت دیدگاه‌های بیان شده در این تک‌نگاشت بر عهده مؤلفان محترم است.

پیشگفتار

تعیین مبانی، ارکان، چارچوب و مسیر پیشرفت کشور در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران باید با مشارکت گسترده و حضور همه جانبه دانشمندان، محققان، نخبگان دانشگاهی و حوزوی و جوانان این مرز و بوم صورت گیرد. به گواه تاریخ و تجارب گذشته، پیشرفتی همه جانبه و پایدار خواهد بود که مبانی اسلامی و اقتضائات ایرانی در آن توأمان مورد توجه باشد.

اینک مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در آستانه اتمام سه سال تلاش‌های علمی، تخصصی و فکری درباره پیشرفت اسلامی ایرانی، برگزاری نشست‌های علمی و تخصصی، تاسیس اندیشکده‌های مرکز، انتشار صدها مقاله ارزشمند و تهیه نقشه راه تدوین الگو و انجام برخی از مراحل آن، در نظر دارد با هدف تولید دانش و گسترش و تعمیق ادبیات موضوعی در حوزه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، آثاری را به صورت تک‌نگاشت‌های علمی فاخر منتشر نماید. تک‌نگاشت نوشتاری تخصصی و نیمه مبسوط است که توسط یک پژوهشگر خبره در یک موضوع خاص نگاشته می‌شود. تک‌نگاشت از نظر حجم و محتوا حد فاصل مقاله و کتاب است و نویسنده با پردازش و تحلیل یافته‌ها و مطالعات تخصصی پیشین و افزودن یافته‌های پژوهشی جدید خود و تحلیل جامع و منسجم آنها افق‌های تازه‌ای را در زمینه مورد بررسی می‌گشاید.

سلسله تک‌نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت که در مجلدات مختلف منتشر می‌شوند، حاصل تلاش جمعی از استادان، اندیشمندان و محققان دانشگاهی و حوزوی است که مراحل مختلف نگارش، ارزیابی، ویراستاری، تدوین و انتشار را با نظارت متخصصان و اهل فن گذرانده است و در اختیار صاحب‌نظران قرار می‌گیرد. در پایان از مساعدت‌ها و تلاش‌های ارزنده نویسندگان تک‌نگاشت‌ها و داوران و مراکز مختلف علمی و پژوهشی که ما را در تهیه، تدوین و انتشار این سلسله یاری رسانند، تقدیر و تشکر می‌شود. امید است این محتوای علمی بتواند افق‌های نو و روشنی را در پیش چشم متخصصان دانشگاهی و حوزوی بگشاید و هر روز در طی مسیر تدوین و تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت گام‌های بلندتر و استوارتری برداشته شود.

فهرست

۳	چکیده
۵	مقدمه
۵	بیان مسئله و سوالات پژوهش
۶	اهمیت، ضرورت و نوآوری پژوهش
۶	جامعه مورد مطالعه
۷	روش تحقیق
۷	روش گردآوری داده‌ها
۸	مباحث تاریخیچه و نظری توسعه
۹	مفهوم و ابعاد توسعه
۱۱	انواع مکاتب توسعه
۱۲	مفهوم توسعه و پیشرفت اسلامی
۱۷	مبانی نظریه‌پردازی در رویکرد اسلامی ایرانی
۱۷	قید اسلامی
۱۷	قید ایرانی
۲۰	مبانی فکری و ارزشی نظریه‌پردازی پیشرفت با رویکرد اسلامی
۲۱	آسیب‌شناسی و سیر تطور علم و فناوری در ایران
۲۳	اهداف پیشرفت علم و فناوری
۲۳	ویژگی‌های پیشرفت علم و فناوری
۲۴	سرمایه‌های موثر در پیشرفت علم و فناوری
۲۵	سرمایه اجتماعی
۲۵	سرمایه انسانی
۲۶	تحلیل داده‌ها تا شکلگیری الگوی نهایی
۲۶	روش کشف و نام‌گذاری طبقه‌ها
۲۷	مراحل کدگذاری در نظریه‌پردازی داده‌بنیاد
۲۷	کدگذاری باز
۲۸	کدگذاری محوری
۲۹	شاخص‌های انتخاب یک طبقه محوری
۳۰	کدگذاری انتخابی
۳۰	ممیزی پژوهشی نظریه

۳۱	آغاز کدگذاری داده‌ها
۴۱	کدگذاری ثانویه و شکل‌دهی طبقه‌های فرعی
۵۹	شکلدهی طبقه‌های اصلی
۶۰	گام دوم: کدگذاری محوری
۶۲	جمع‌بندی
۶۵	منابع

چکیده

هدف - هدف از این پژوهش ایجاد درک عمیقی از موضوع پیشرفت و فرآیند نظریه‌پردازی دست‌اندرکاران در حوزه خاص علم و فناوری، یعنی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در علم و فناوری با تأکید بر سرمایه‌های اجتماعی و انسانی می‌باشد.

روش‌شناسی - پژوهش حاضر نوعی مطالعه کیفی از روش ترکیبی اکتشافی، بر اساس بررسی اسناد مختلف و همچنین انجام مصاحبه و استفاده از دیدگاه ۱۸ نفر از صاحب‌نظران دانشگاهی و حوزوی است که در حوزه علم و فناوری دارای تجارب و فعالیت‌های علمی بوده‌اند، تا از این رهگذر عوامل کلیدی تأثیرگذار بر پیشرفت علم و فناوری به‌ویژه عوامل سرمایه اجتماعی و سرمایه انسانی کشف گردند.

یافته‌ها - مقوله‌هایی با عنوان طبقه محوری، زیرساخت نرم سرمایه‌های اجتماعی و انسانی شرایط علی، مدیریت علم و فناوری و کنش‌ها و تعاملات، جایگاه علمی در جامعه جهانی و بستر حاکم، علم متصل به دین و شرایط مداخله‌گر، ماهیت علم و فناوری و پیامد(ها)، پیشرفت علم و فناوری کشف شد.

مقوله طبقه محوری: زیرساخت نرم سرمایه‌های اجتماعی و انسانی با ویژگی‌های سیاست‌گذاری علم و فناوری، قوانین موضوعه، علم به‌عنوان زیرساخت نرم بخش‌های دیگر، نقش مشترک سرمایه‌های اجتماعی و انسانی.

مقوله شرایط علی: مدیریت علم و فناوری با ویژگی‌های سرمایه‌گذاری مالی، زیرساخت فنی، ایجاد فضای نوآوری علمی، محصول علم، چرخه علم و فناوری، توسعه رشته‌های علوم با اولویت علوم انسانی.

مقوله بستر حاکم: علم متصل به دین با ویژگی‌های علم متصل الهی، علم هدایتگر، علم

مقوله شرایط مداخله‌گر: ماهیت علم و فناوری با ویژگی‌های علم و فناوری نافع، علم و فناوری ظرفیت‌ساز، علم و فناوری صائب.

مقوله کنش‌ها و تعاملات: جایگاه علمی در جامعه جهانی با ویژگی‌های اقتدار علمی، تعامل بین‌المللی، علم و استقلال، علم درون‌زا.

مقوله پیامد (ها): پیشرفت علم و فناوری با ویژگی‌های ایجاد روح علم‌خواهی در فرد و جامعه، تولید علم، توسعه فناوری، استفاده از علم و تجارب بشری.

محدودیت‌ها - به دلیل اینکه موضوع الگوی اسلامی ایرانی مبحث جدیدی است منابع و مستندات با محدودیت همراه است.

ارزش - نوشتار موجود درباره علم و فناوری و بر اساس مبانی اسلامی و ایرانی مفهوم‌سازی و نظریه‌پردازی متمرکز می‌شود. پژوهش حاضر از آن جهت دارای نوآوری است که به بررسی کیفی و واکاوی و کشف داده‌ها، مفاهیم و طبقه‌ها به‌عنوان شالوده نظریه و ارتباط آن‌ها با یکدیگر می‌پردازد. نتیجه‌گیری این پژوهش حاکی از ضرورت توجه به سازگاری مدیریت علم و فناوری و سیستم تعلیم و تربیت با ماهیت علوم و ضرورت، همچنین متصل بودن علم و عالم به دین برای شکوفایی واقعی و کامل ظرفیت استعداد‌های فردی و جمعی در نیل به تعالی و سعادت بشر می‌باشد.

واژگان کلیدی: الگوی اسلامی ایرانی، پیشرفت، علم و فناوری، سرمایه اجتماعی، سرمایه انسانی.